

Nr. A84/036

9 mei 1984

AANZET TOT NIEUWE SOVJETVREDESTAKTIEK ?

In het recente nummer van 'Scientific World', het tijdschrift van de Wereldfederatie van Wetenschappelijk Werkers, WFWW, heeft Professor Dr. een artikel gepubliceerd waarin hij de Sovjet-Unie oproept tot eenzijdige stappen ter vermindering van de nucleaire wapenwedloop. Dat lijkt een opmerkelijk geluid van de man die als voorzitter van de Britse actiegroep Scientists Against Nuclear Arms, SANA, op het congres van de Campaign for Nuclear Disarmament, CND (de Britse vredesbeweging), in december 1983 nog had uitgeroepen dat 'de strijd tegen de Amerikaanse raketten niet ten einde was, maar integendeel nog maar net begonnen' *).

Vooraf omdat de WFWW wel degelijk een klassieke internationale communistische mantelorganisatie is verdient de recente bijdrage van aan Scientific World bijzondere aandacht. Het blijkt dan al snel dat zijn vroegere vooringenomenheid geenszins heeft laten varen, maar een 'nieuwe' strategie ontvouwt om met behulp van de westerse vredesbeweging een voor de Sovjet-Unie gunstig politiek klimaat te scheppen.

---

*)DDR-Revue, 1/84, 21.

AANZET TOT NIEUWE SOVJETVREDESTAKTIEK ?

Een intrigerende publicatie

Uitgangspunt in het betoog van _____ is de stelling dat door voortdurende intensivering van de wapenwedloop, waarvoor hij de Verenigde Staten als hoofdschuldige blijft aanwijzen, de veiligheid van de beide supermachten eerder afneemt dan vergroot wordt. Hij bepleit dan ook een grondige herziening van de overwegingen die ten grondslag liggen aan het huidige bewapeningsproces. Hamvraag voor _____ is of de situatie zou kunnen verbeteren door een eenzijdig door de Sovjet-Unie af te kondigen bevrozing van de bewapening, omdat, in zijn woorden, ook voor de bewapening van dat land geldt dat genoeg nu eenmaal genoeg is.

Hij schrijft : ' Ik ben er van overtuigd dat er wel degelijk grond is om aan te nemen dat een eenzijdig door de USSR afgekondigde bevrozing van met name de 'offensieve verdedigingswapens' geen afbreuk zou doen aan de veiligheid van de Sovjet-Unie, maar die juist zou vergroten'. De militair-technische stilstand die het gevolg is van zo'n maatregel zou volgens _____ namelijk ruimschoots vergoed worden door het 'immense politieke effect' dat zo'n initiatief zou hebben op de vredesbeweging in West-Europa *). Dat effect acht hij daarom van zo'n groot belang, omdat 'alleen toenemende druk van de vredesbeweging enig perspectief biedt op een verandering in het beleid van _____, _____ of _____'. Totnutoe heeft die vredesbeweging volgens hem slechts kleine beleidswijzigingen kunnen bewerkstelligen, maar 'met behulp van een groot Sovjet-initiatief is ze wellicht in staat concessies af te dwingen'. De tijd dringt volgens _____ en 'omdat de Sovjet-Unie bij machte is een dergelijk gebaar te maken, moet ze dat liever vandaag dan morgen doen'.

---

*) De maatregel zou overigens geen betrekking hebben op de ontwikkeling van nieuwe raketsystemen, zolang die maar op onderzeeboten geplaatst worden en niet nauwkeuriger zijn dan de huidige types. Dat daarmee niets gezegd is over de vernietigingskracht van dergelijke systemen blijft in zijn artikel buiten beschouwing.

Enkele opmerkingen

Het Britse communistische dagblad Morning Star *) besteedt veel aandacht aan het voorstel dat lanceert, maar het is overigens niet de eerste keer dat dergelijke geluiden gehoord worden.

Bij allerlei gelegenheden hebben vertegenwoordigers van westerse vredesorganisaties er in het verleden bij de Oostblokvrederaden op aangedrongen een desnoods eenzijdig gebaar te maken om de positie van de westerse vredesbeweging ten opzichte van de eigen regeringen te verstevigen. Omdat niet alleen voorzitter van SANA is, maar tevens vice-voorzitter van de CND wekt zijn oproep op zich dan ook eigenlijk nauwelijks verbazing. Ook de strekking van zijn betoog is niet opzienbarend : eind oktober 1983 maakte

zich ook al sterk voor een eenzijdig af te kondigen bevrozing van de bewapening **). Het grote verschil is echter dat het toen het Westen betrof, dat de komst van nieuwe Amerikaanse raketten naar Europa moest afwijzen. Ook toen speelde in de plannen van de vredesbeweging de doorslaggevende rol, omdat alleen zij in staat zou zijn voldoende druk uit te oefenen op de regeringsleiders die voor dergelijke inzichten gewonnen moesten worden. Nu men daar niet op eigen kracht in geslaagd is probeert hij blijkbaar van de Sovjet-Unie nieuwe argumenten los te krijgen waarmee mogelijk wel resultaat geboekt kan worden.

Opmerkelijk is dat in het orgaan van een communistische mantelorganisatie geopperd kan worden dat de Sovjet-Unie zou kunnen afzien van aanvullende bewapening omdat de eigen veiligheid toch al voldoende gegarandeerd zou zijn. In dergelijke tijdschriften wordt immers nauwgezet de koers gevolgd van de officiële Sovjetpolitiek en totnutoe was die er op gebaseerd dat de Sovjet-Unie noodzakelijkerwijs aan de wapenwedloop moest deelnemen om de vrede en veiligheid van het communistische blok te kunnen blijven garanderen. De officiële lezing rond de plaatsing van nieuwe raketten in de DDR en CSSR was bijvoorbeeld dat die slechts de opgelopen achterstand moesten goedmaken. Opvallend is dan ook de nadruk waarmee

de veiligheid van de Sovjet-Unie voldoende gegarandeerd acht om een nieuw initiatief toe te staan. Daarbij mag niet over het hoofd gezien

---

*) Morning Star, 19-4-1984.

***) Morning Star, 28-10-1983.

worden dat een figuur is die in de Oosteuropese pers graag en met instemming geciteerd wordt : één voorbeeld daarvan is al gegeven, er zijn er meerdere. Zijn aanwezigheid bijvoorbeeld op het WFWW-congres in april 1983 in Oost Berlijn was goed voor een alinea in Neues Deutschland *), terwijl ook in de DDR-Revue van juni 1983 aandacht besteed wordt aan uitlatingen van deze Britse wetenschapper. Een mogelijke verklaring voor de publicatie van het artikel zou gevonden kunnen worden in het feit dat de WFWW, eigenlijk als enige internationale communistische mantelorganisatie, er in geslaagd is ook niet-communisten gedurende lange tijd aan zich te binden. Met het oog daarop zou een dergelijke bijdrage bedoeld kunnen zijn als typische uiting van de 'objectiviteit' van de WFWW **). Uitgaande van het ervaringsfeit dat over de inhoudelijke aspecten van artikelen in tijdschriften van mantelorganisaties controle wordt uitgeoefend door de redacties, die op hun beurt weer onderworpen zijn aan de richtlijnen van het International Department van het Centraal Comité van de CPSU, moeten de suggesties van op zijn minst serieus onderwerp van studie zijn binnen dat 'zenuwcentrum' van mantelactiviteiten. Een en ander zou een indicatie kunnen zijn dat Moskou er van doordrongen is geraakt dat de westerse regeringsleiders niet onder druk van buitenlandse dreigementen hun defensiepolitiek zullen veranderen, maar alleen daartoe aangezet kunnen worden door massale actie van de eigen bevolking. Een verandering in de opstelling ten aanzien van het bewapeningsvraagstuk kan dan vanuit Sovjetoptiek opportuun zijn. Opvallend is dat de publicatie van dit voorstel, dat zoals gezegd al eerder door de westerse vredesorganisaties aan het Oostblok is voorgelegd, samenvalt met ernstige

---

*) Neues Deutschland, 11-4-1984.

***) Interessant detail in dit verband is dat volgens sommige berichten ooit gedreigd zou hebben een gerechtelijke vervolging in te laten stellen tegen iedereen die hem voor communist uitmaakte, terwijl hij wel kandidaat voor de Britse communistische partij zou zijn geweest bij bepaalde gemeentelijke verkiezingen.

verwijten van Moskou aan het adres van de westerse vredesbeweging vanwege haar vermeende noncoöperatieve houding *). Mogelijk zijn de Sovjetleiders inmiddels wel overtuigd van de propagandistische waarde van een dergelijk initiatief maar willen zij de eer aan zichzelf houden en oproepen in deze richting laten uitgaan van door henzelf gecontroleerde mantelorganisaties, wat het mogelijk maakt de ontwikkeling van de plannen in eigen hand te houden.

Het is duidelijk dat het artikel van het initiatief in handen van de beleidsmakers in Moskou legt. Op welke manier die de bal zullen terugspelen moet nog afgewacht worden, maar in ieder geval lijkt er een interessante discussie geopend te zijn.

---

*) Een treffend voorbeeld van de ijzige verhouding is het Sovjetcommentaar op het verloop van de KEADEA-conferentie zoals dat recent verscheen in News from USSR No. 52, dd. 22-3-1984. Zie ook FOCUS A84/010, dd. 21-2-1984.